

Guia d'aprenentatge
*Intervenció socioeducativa en l'àmbit
de la salut mental*

(3 ECTS)

Any acadèmic 2018-2019

Semestre: 1r Curs: 4t

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Matèria: Treball social en l'àmbit de la salut mental

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Matèria: Educació social en l'àmbit de la salut mental

Professora: Gemma González Méndez

1.- Presentació de la matèria o assignatura

La gran incidència de la malaltia mental i el patiment psíquic en qualsevol espai d'intervenció professional, sigui especialitzat o no, fa necessari que treballadors i educadors socials adquireixin eines adequades pel reconeixement de les problemàtiques derivades de la salut mental i tècniques específiques pel seu abordatge.

Aquesta assignatura ofereix una anàlisi en perspectiva social de la salut mental i treballa les principals tècniques d'intervenció socioeducativa individual, familiar, grupal i comunitària (contextualitzades en diferents serveis socials i sanitaris) orientades a la detecció, la prevenció, l'acompanyament, la promoció de l'autonomia personal, la millora de la qualitat de vida o la integració social i laboral de les persones afectades per un trastorn mental.

Amb això l'alumne podrà conèixer l'aplicació d'estratègies i tècniques d'intervenció pròpies de les professions socials a l'àmbit específic de la salut mental, fent així un treball de metodologia aplicada que li permetrà millorar les seves competències bàsiques d'intervenció i les especialitzades en aquest àmbit.

Intervenció socioeducativa en l'àmbit de la salut mental és una assignatura optativa que s'ofereix als estudiants de quart curs dels estudis de Treball social i Educació social. Per tant, es pressuposa un nivell de coneixements bàsics en l'àmbit de la salut mental i la psicopatologia, motivació i interès específic.

2.- Competències a desenvolupar

- Incorporar capacitats bàsiques per a la interpretació de la realitat, l'anàlisi i diagnòstic d'alguns fenòmens psicosocials que acompanyen a la salut mental.
- Aprendre a donar resposta a les necessitats psicosocials de les persones amb problemes de salut mental amb el disseny, implementació i avaluació d'intervencions socioeducatives sobre individus i grups.
- Desenvolupar habilitats específiques de comunicació amb pacients de Salut Mental.
- Intervenir de manera eficaç dins dels sistemes, xarxes i equips interdisciplinaris, amb l'aplicació dels principis del treball en equip.
- Promoure el desenvolupament i l'autonomia de les persones, promoure processos de participació i vinculació a l'entorn.

3.- Continguts

Mòdul 1. Com pensem la salut mental? Com pensem la intervenció en salut mental?

- La construcció social de la bogeria i el naixement de la psicopatologia i la psiquiatria.
- El paradigma biomèdic i la seva crítica.
- L'encaix de les professions socials en salut mental.
- Epidemiologia de la Salut Mental: Les dimensions del problema i els costos socials.
- Institucions totals
- L'institucionalisme i els seus efectes.
- Entitats i recursos en salut mental.

Mòdul 2. Estigma en salut mental i tipologies i intervenció.

- El rebuig social del malalt mental.
- Intervencions de sensibilització social.
- Etiquetatge i consciència de trastorn.
- Tècniques de Psicoeducació i els GAM.
- Tipologies i intervenció amb diferents trastorns mentals.

Mòdul 3. Circuits, xarxa, estrés infantil i síndrome alcohòlic fetal.

- CSMA i CSMIJ
- Intervenció social en rehabilitació psico-social hospitalària. La continuïtat assistencial.
- Intervenció social en serveis especialitzats de tractament ambulatori.
- Intervenció socioeducativa des de serveis socials i sanitaris no especialitzats.
- La medicalització dels problemes socials.
- Treball en xarxa en Salut Mental.
- Medicalització, psicoteràpia i abordatge educatiu de l'estrés infantil.
- Intervenció socioeducativa en ingrés i hospital de dia infanto-juvenil.

Mòdul 4. Patologia Dual

- Concepte i abordatge de persones diagnosticades amb patologia dual.
- Diferents intervencions.
- Etiquetatge en crisi.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Identifica i valora les necessitats socials i psicològiques relacionades amb els problemes de salut mental i la seva repercussió en la vida de les persones afectades, les estratègies d'atenció i suport pertinents en cada situació.
- Posseeix els coneixements bàsics en psicopatologia que li permeten realitzar intervencions atenent les particularitats de cada trastorn i les problemàtiques associades.
- Coneix i compren la realitat de les persones amb problemes de salut mental i sap analitzar els principals factors que intervenen en el desenvolupament i manteniment dels trastorns mentals.

- Ha desenvolupat les habilitats i coneix les estratègies que li permeten una comunicació efectiva amb els pacients amb trastorn mental i amb les seves famílies.
- Coneix el rol dels diferents professionals en salut mental i és capaç de treballar en equips interprofessionals en aquest àmbit de la salut mental.
- És capaç de plantejar intervencions per la promoció de l'autonomia personal de pacients, a partir del disseny, realització i avaluació d'intervenció socioeducatives sobre individus i grups.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Presentar els continguts de l'assignatura.
- Guiar en la comprensió dels continguts fomentant el debat, ajudant a la reflexió i utilitzant la presentació d'experiències d'intervenció.
- Proposar la bibliografia que permeti aprofundir en l'assignatura.
- Orientar en els dubtes sobre continguts, lectures, metodologia d'aprenentatge i sistema d'avaluació.
- Organitzar conferències sobre alguns continguts de la matèria.
- Avaluar el treball que ha de realitzar l'estudiant.
- Establir espais de tutoria presencial i dins l'aula virtual.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Assolir el coneixement dels continguts proposats a l'aula.
- Llegir la bibliografia proposada i demostrar la seva lectura i comprensió.
- Participar activament dels debats a l'aula i les conferències proposades.
- Realitzar l'examen en finalitzar l'assignatura.

Els mòduls es desenvoluparan a través d'explicacions teòriques obertes al debat, materials de suport, exemples pràctics, materials audiovisuals i referències a la bibliografia bàsica.

Treball a l'aula	30 hores	1,2 ECTS
Treball tutoritzat	22,5 hores	0,9 ECTS
Treball autònom	22,5 hores	0,9 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

6.1.1. En avaluació continuada:

- Realització de 2 activitats de casos pràctics (individuals i/o grupals), que s'entregaran a les següents dates:

5 d'octubre de 2018: entrega CAS PRÀCTIC 1
30 de novembre de 2018: entrega ACTIVITAT 2

Els alumnes que no hagin presentat les dues activitats d'avaluació continuada passaran a avaluació final, es a dir, a realitzar únicament l'examen d'avaluació final.

- Prova de coneixements amb preguntes a desenvolupar sobre els continguts treballats a l'aula.

6.1.2. En avaluació única:

- Examen escrit amb preguntes relacionades amb el temari i un cas pràctic.

6.1.3. En modalitat adaptada:

Els alumnes/as d'itinerari adaptat es poden acollir tant a avaluació continuada com a avaluació final.

A banda d'aquestes dues opcions, hauran de realitzar una tercera activitat.

6.2.- Criteris d'avaluació

Ponderació de les activitats i instruments d'avaluació

Activitats d'avaluació continuada	40%	A partir de l'aprovat.
Prova de coneixements i Examen final	50%	A partir de l'aprovat
Participació i activitat extra (tercera activitat) d'itinerari adaptat	10%	Es valorarà la participació a l'aula mitjançant la qualitat i pertinència de les intervencions, més que no pas la quantitat.

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) l'estudiant pot comunicar-se amb el professor a través de tutories i del correu electrònic.

- Correu electrònic: ggonzalez@peretarres.url.edu
- Horari d'atenció: dimecres de 18:30h a 19:30h. L'horari d'atenció es pot modificar segons les necessitats del alumnat (demandar cita prèvia per correu electrònic).

9.- Bibliografia i recursos

American Psychiatric Association (2014). *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales (DSM 5)*. Madrid: Ed. Médica Panamericana. IV-TR. Barcelona: Masson.

Arija, B. (1999). Apuntes para una reflexión teórico-práctica de la relación de ayuda. *Cuadernos de Trabajo Social*, 12, 141-158.

Foucault, M. (1998). *Historia de la locura en la época clásica*. Bogotá: Fondo de Cultura Económica.

Frame, J. (1991). *Rostros en el agua*. Barcelona: Ediciones B.

Garcés, E.M. (2010). El Trabajo Social en salud mental. *Cuadernos de Trabajo Social*, 23, 333-352.

Gilligan, S. (2008). La valentia de amar. Principios y prácticas de la psicoterapia de las interacciones del Yo. Colección Psicología. Rigden Institut Gestalt.

Goffman, E. (2006). *Estigma: La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

Goffman, E. (2007). *Internados: Ensayo sobre la situación social de los enfermos mentales* (2a. ed.) Buenos Aires: Amorrortu.

Howe, D. (1997). *La teoría del vínculo afectivo para la práctica del Trabajo Social*. Barcelona: Paidós.

Moya, J. (2012). *Elements bàsics de salut mental per a professionals de l'àmbit social*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Muñoz, P., Torres, M.A., Anguiano, J.B., Ruiz, E., Mingo, A. i Sánchez P. (2001). Un modelo de grupos psicoeducativos para la prevención de las recaídas en esquizofrenia. *Psiquis*, 22, 169-175.

Páez, C. (2017) Ales de paper. Una altra mirada cap a les persones que pateixen transtorn mental. ESPAI LITERARI.

Páez, C. (2013). El Club Social: un servicio social especializado para personas con trastorno mental severo, joven e innovador. *Agathos*, 4, 14-23.

Páez, C. (2013). Vides que respiren. *Revista de Treball Social*, 198, 119-124.

Páez, C. i Gómez, L. (2014). Trabajo social sanitario y educación emocional don personas afectadas de esquizofrenia. *Agathos*, 4, 40-49.

Porter, R. (2003). *Breve historia de la locura*. Madrid: Turner.

Revista d'Educació Social (2004). Núm. 26. Monogràfic salut mental i educació social.

Rogers, C. (1997). *Psicoterapia centrada en el cliente*. Barcelona: Paidós ibérica.

Ruiz, R. (2005). *Las voces del laberinto: Historias reales sobre esquizofrenia*. Barcelona: Plaza y Janés.

Sacks, O. (2012). *Alucinaciones*. Barcelona: Anagrama.

Sacks, O. (1997). *Un antropólogo en Marte*. Barcelona: Anagrama.

Ureña, A. (2010). La salud mental del Trabajo Social en Cataluña. *Cuadernos de Trabajo Social*, Vol. 23, 353-360.

Vallejo, J. (1991). *Introducción a la psicopatología y la psiquiatría*. Barcelona: Salvat.

Vasquez, C. (2010). Aproximación a la psicoteràpia de Carl Rogers. *Revista electrónica de actualidad psicológica*. Recuperat a

<http://www.psicologia-online.com/colaboradores/cvasquez/rogers.htm>

<http://www.salutmental.org>

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
<p>Incorporar capacitats bàsiques per a la interpretació de la realitat, l'anàlisi i diagnòstic d'alguns fenòmens psicosocials que acompanyen a la salut mental.</p>	<p>Activitats del professor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. • Proposar lectures que permetin aprofundir en l'assignatura. <p>Activitats dels estudiants:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assolir el coneixement dels continguts exposats a l'aula. • Llegir la bibliografia proposada. • Participar dels debats a l'aula i les conferències proposades. 	<p>Identifica i valora les necessitats socials i psicològiques relacionades amb els problemes de salut mental i la seva repercussió en la vida de les persones afectades, les estratègies d'atenció i suport pertinents en cada situació.</p> <p>Posseeix els coneixements bàsics en psicopatologia que li permeten realitzar intervencions atenent les particularitats de cada trastorn i les problemàtiques associades.</p> <p>Coneix i compren la realitat de les persones amb problemes de salut mental i sap analitzar els principals factors que intervenen en el desenvolupament i manteniment dels trastorns mentals.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pauta d'activitat d'avaluació 1 "Treball de 4 casos pràctics" - Pauta d'activitat d'avaluació 2 "Examen escrit". - Pauta d'activitat d'avaluació 3 "Valoració de la participació als debats a l'aula i a les conferències proposades".
<p>Aprendre a donar resposta a les necessitats psicosocials de les persones amb problemes de salut mental amb el disseny, implementació i avaluació d'intervencions socioeducatives sobre individus i grups.</p>	<p>Activitats del professor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. • Proposar lectures que permetin aprofundir en l'assignatura. <p>Activitats dels estudiants:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assolir el coneixement dels continguts exposats a l'aula. • Llegir la bibliografia proposada. • Participar dels debats a l'aula i les conferències proposades. 	<p>Identifica i valora les necessitats socials i psicològiques relacionades amb els problemes de salut mental i la seva repercussió en la vida de les persones afectades, les estratègies d'atenció i suport pertinents en cada situació.</p> <p>Posseeix els coneixements bàsics en psicopatologia que li permeten realitzar intervencions atenent les particularitats de cada trastorn i les problemàtiques associades.</p> <p>Coneix i compren la realitat de les persones amb problemes de salut mental i sap analitzar els principals factors que intervenen en el desenvolupament i manteniment dels trastorns mentals.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pauta d'activitat d'avaluació 1 "Treball de 4 casos pràctics" - Pauta d'activitat d'avaluació 2 "Examen escrit". - Pauta d'activitat d'avaluació 3 "Valoració de la participació als debats a l'aula i a les conferències proposades".

<p>Desenvolupar habilitats específiques de comunicació amb pacients de Salut Mental.</p>	<p>Activitats del professor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. • Proposar lectures que permetin aprofundir en l'assignatura. <p>Activitats dels estudiants:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assolir el coneixement dels continguts exposats a l'aula. • Llegir la bibliografia proposada. • Participar dels debats a l'aula i les conferències proposades. 	<p>Ha desenvolupat les habilitats i coneix les estratègies que li permeten una comunicació efectiva amb els pacients amb trastorn mental i amb les seves famílies.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pauta d'activitat d'avaluació 1 "Treball de 4 casos pràctics" - Pauta d'activitat d'avaluació 2 "Examen escrit". <p>Pauta d'activitat d'avaluació 3 "Valoració de la participació als debats a l'aula i a les conferències proposades".</p>
<p>Intervenir de manera eficaç dins dels sistemes, xarxes i equips interdisciplinaris, amb l'aplicació dels principis del treball en equip.</p>	<p>Activitats del professor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. • Proposar lectures que permetin aprofundir en l'assignatura. <p>Activitats dels estudiants:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assolir el coneixement dels continguts exposats a l'aula. • Llegir la bibliografia proposada. • Participar dels debats a l'aula i les conferències proposades. 	<p>Coneix el rol dels diferents professionals en salut mental i és capaç de treballar en equips interprofessionals en aquest àmbit de la salut mental.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pauta d'activitat d'avaluació 1 "Treball de 4 casos pràctics" - Pauta d'activitat d'avaluació 2 "Examen escrit". <p>Pauta d'activitat d'avaluació 3 "Valoració de la participació als debats a l'aula i a les conferències proposades".</p>
<p>Promoure el desenvolupament i l'autonomia de les persones, promoure processos de participació i vinculació a l'entorn.</p>	<p>Activitats del professor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. • Proposar lectures que permetin aprofundir en l'assignatura. <p>Activitats dels estudiants:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Assolir el coneixement dels continguts exposats a l'aula. • Llegir la bibliografia proposada. • Participar dels debats a l'aula i les conferències proposades. 	<p>És capaç de plantejar intervencions per la promoció de l'autonomia personal de pacients, a partir del disseny, realització i avaluació d'intervenció socioeducatives sobre individus i grups.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pauta d'activitat d'avaluació 1 "Treball de 4 casos pràctics" - Pauta d'activitat d'avaluació 2 "Examen escrit". <p>Pauta d'activitat d'avaluació 3 "Valoració de la participació als debats a l'aula i a les conferències proposades".</p>